

Pregled



Transparentnost:

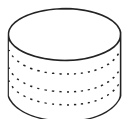
27 /100

(Open Budget Index rezultat)



Javno učešće:

7 /100

Nadzor nad
budžetom:

52 /100

O anketi

Odluke vlade o budžetu – koje poreze nametnuti, koje usluge pružiti i koliko duga preuzeti – imaju važne posljedice za sve ljude u društvu. Kada vlade daju informacije i smislene kanale za učešće javnosti u tim odlukama, možemo bolje osigurati da se javni novac troši u javne interese.

Istraživanje otvorenosti budžeta (en. Open Budget Survey - OBS) je jedini svjetski nezavisni, usporedni i na činjenicama utemeljen istraživački instrument koji koristi međunarodno prihvaćene kriterije za procjenu javnog pristupa informacijama o centralnom budžetu države; formalne mogućnosti za javnost da učestvuje u procesu državnog budžeta; i uloga institucija za budžetski nadzor, kao što su zakonodavna tijela i državni uredi za reviziju, u budžetskom procesu.

Istraživanje pomaže lokalnom civilnom društvu u procjeni i dogovoru s vlastima o izvještavanju i korištenju javnih sredstava. Ovo 9. izdanje OBS-a pokriva 125 zemalja.

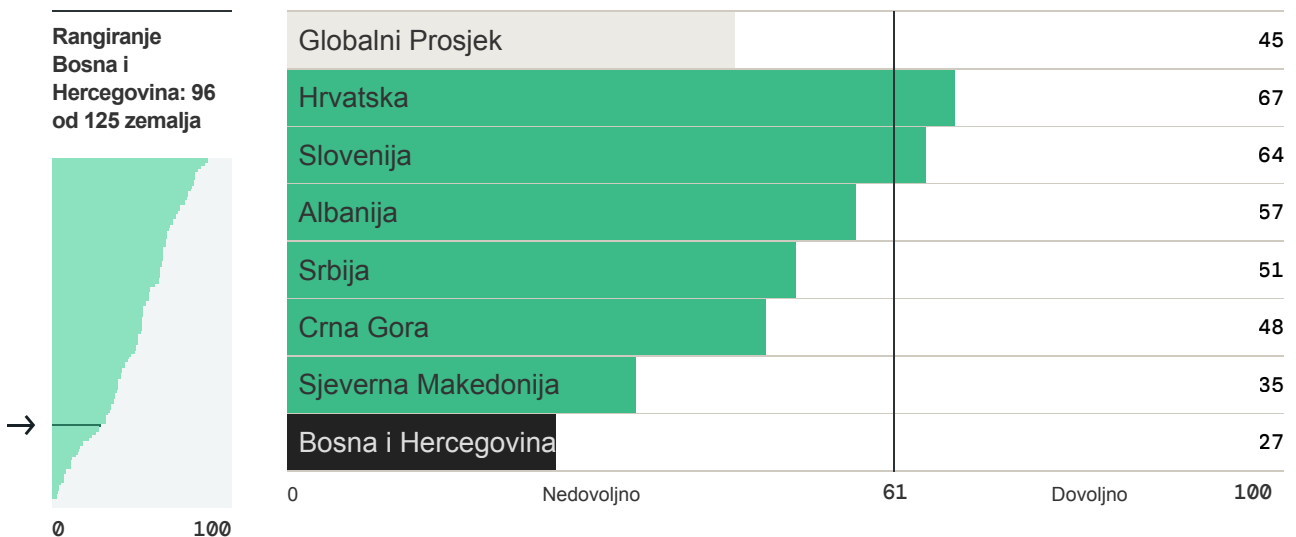
Posjetite www.internationalbudget.org/open-budget-survey za više informacija, uključujući potpunu OBS metodologiju, Globalni izvještaj za 2023., nalazi iz ispitanih zemalja, kao i Data Explorer.

Transparentnost

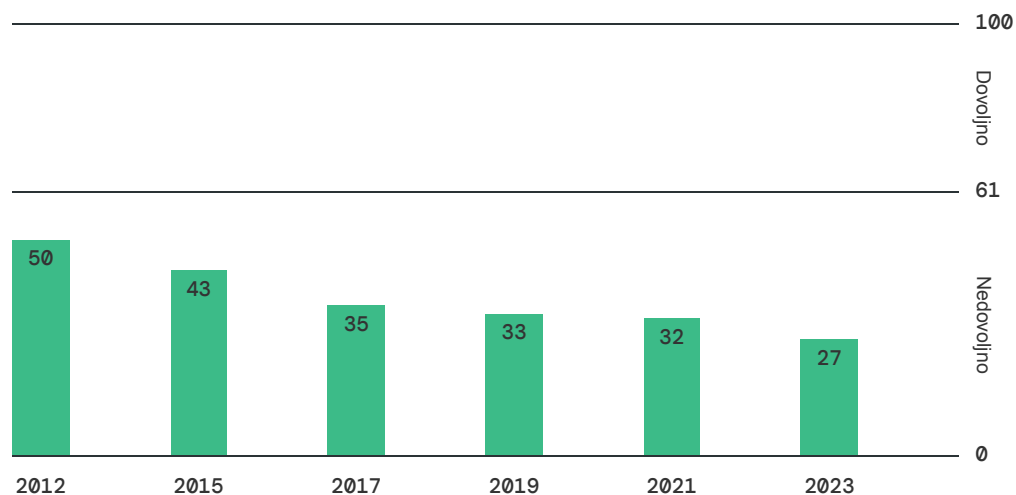
Ovaj dio OBS-a mjeri pristup javnosti informacijama o tome kako centralna vlast prikuplja i troši javna sredstva. Ocjenjuje **internetsku dostupnost, pravovremenost i sveobuhvatnost** osam ključnih budžetskih dokumenata koristeći 109 jednako ponderiranih pokazatelja i ocjenjuje svaku zemlju na skali od 0 do 100. **Ocjena transparentnosti od 61 ili više ukazuje da zemlja vjerojatno objavljuje dovoljno materijala za podršku informiranim javnim raspravama o budžetu.**

Bosnia and Herzegovina ima ocjenu transparentnosti od **27** (od 100).

Transparentnost u Bosna i Hercegovina u usporedbi sa drugima



Kako se ocjena transparentnosti za Bosna i Hercegovina mijenjala vremenom?



Javna dostupnost budžetskih dokumenata u Bosna i Hercegovina

LEGENDU

- Dostupan Javnosti
- Objavljeno kasno, ili nije objavljeno na mreži, ili proizvedeno samo za internu upotrebu
- ⊘ Nije Proizveden

Dokument	2012	2015	2017	2019	2021	2023
Predizjava za budžet	●	●	●	●	●	●
Izvršni prijedlog budžeta	●	●	●	●	●	●
Usvojeni budžet	●	●	●	●	●	●
Budžet za građane	⊘	⊘	⊘	⊘	●	●
Prijelazni izvještaji	●	●	●	●	●	●
Pregled sredinom godine	⊘	⊘	⊘	⊘	⊘	⊘
Godišnji izvještaj	●	●	●	●	●	●
Izveštaj revizora	●	●	●	●	●	●

Koliko je opsežan sadržaj ključnih budžetskih dokumenata koje Bosna i Hercegovina drži dostupnim javnosti?

LEGENDU	
●	61-100 / 100
●	41-60 / 100
●	1-40 / 100

Ključni budžetski dokument	Svrha i sadržaj dokumenta	Procjena fiskalne godine	Ocjena sadržaja dokumenta
Predizjava za budžet	Otkriva široke parametre fiskalne politike prije Izvršnog prijedloga budžeta; ocrtava ekonomsku prognozu vlasti, očekivane prihode, rashode i dug.	2023	Internu Upotrebu
Izvršni prijedlog budžeta	Podnosi izvršna vlast zakonodavnoj na usvajanje; pojednosti o izvorima prihoda, izdvajanjima za ministarstva, predloženim promjenama politike i drugim informacijama važnim za razumijevanje fiskalne situacije u zemlji.	2022	28
Usvojeni budžet	Budžet kojeg je odobrilo zakonodavno tijelo.	2022	50
Budžet za građane	Jednostavnija i manje tehnička verzija vladinog prijedloga budžeta ili usvojenog budžeta, osmišljena za prenošenje ključnih informacija javnosti.	2022	Objavljeno Kasno
Prijelazni izvještaji	Uključuju podatke o stvarno prikupljenim prihodima, stvarnim izdacima i dugovima nastalim u različitim intervalima; izdaje se kvartalno ili mjesečno.	2021-22	Objavljeno Kasno
Pregled sredinom godine	Sveobuhvatno ažuriranje izvršenja budžeta od sredine fiskalne godine; uključuje pregled ekonomskih pretpostavki i ažuriranu prognozu budžetskih rezultata.	2022	Nije Proizveden
Godišnji izvještaj	Opisuje stanje državnih računa na kraju fiskalne godine i, u idealnom slučaju, ocjenu napretka ostvarenog prema postizanju ciljeva budžetske politike.	2021	51
Izvještaj revizora	Izdaje ga vrhovna revizorska institucija, a ovaj dokument ispituje pouzdanost i potpunost vladinih računa na kraju godine.	2021	78

Ocjena transparentnosti Bosne i Hercegovine od 27 u OBS 2023 je slična onoj u OBS 2021.

Šta se promijenilo u OBS 2023?

Bosna i Hercegovina je smanjila dostupnost budžetskih informacija na sljedeći način:

- Objavljivanjem Predbudžetske izjave samo za internu upotrebu.

Preporuke

Bosna i Hercegovina treba dati prioritet sljedećim radnjama za poboljšanje budžetske transparentnosti:

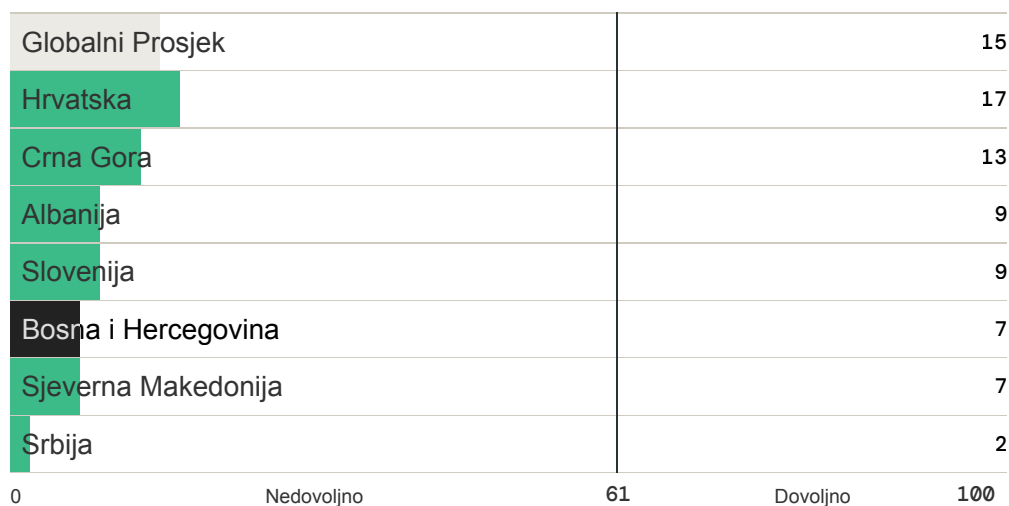
- Izradite i objavite predizjavu o budžetu najmanje mjesec dana prije nego što se Izvršni prijedlog budžeta podnese zakonodavnom tijelu na razmatranje. Ovaj dokument mora sadržavati makroekonomske prognoze na kojima će se temeljiti budžet; glavne politike prihoda i rashoda i prioritete koji će voditi razvoj detaljnih procjena za nadolazeći budžet; te višegodišnje projekcije prihoda i rashoda.
- Napravite i pravodobno objavite polugodišnji pregled online. Ovaj izvještaj treba sadržavati ažurirane procjene rashoda, prihoda i duga, odražavajući učinak stvarnog dosadašnjeg iskustva i revidirane projekcije za cijelu fiskalnu godinu.
- Uključite u Izvršni prijedlog budžeta podatke koji detaljno opisuju finansijski položaj vlade, funkcionalnu klasifikaciju u skladu s međunarodnim standardima i alternativne prikaze rashoda za ilustraciju finansijskog uticaja politika na različite grupe građana. Kako biste dodatno poboljšali njegovu sveobuhvatnost, uključite višegodišnje prognoze rashoda (najmanje dvije godine nakon budžetske godine) u sve tri budžetske kategorije, kao i višegodišnje projekcije prihoda kategorizirane prema izvorima i posebnim kategorijama. Dodatno, uključite pojedinosti o sastavu ukupnog nepodmirenog duga na kraju budžetske godine.
- Uključiti u godišnji izvještaj poređenja između procjena zaduživanja i stvarnih rezultata, poređenja između planiranih nefinansijskih ishoda i stvarnih ishoda i poređenja između prvobitne makroekonomske prognoze i stvarnih ishoda.
- Poboljšati sveobuhvatnost usvojenog budžeta prikazom procjena rashoda za pojedine programe i procjena vezanih uz zaduživanje i dug države.
- Pravovremeno objavite budžet za građane i godišnje izvještaje online.

Javno učešće

OBS procjenjuje formalne mogućnosti koje se javnosti nude za smisleno učešće u različitim fazama budžetskog procesa. Ispituje prakse izvršne, zakonodavne i vrhovne revizorske institucije centralne vlasti koristeći 18 jednako ponderiranih pokazatelja, usklađenih s [načelima učešća javnosti u fiskalnoj politici](#). Globalne inicijative za fiskalnu transparentnost, te ocjenjuje svaku zemlju na skali od 0 do 100.

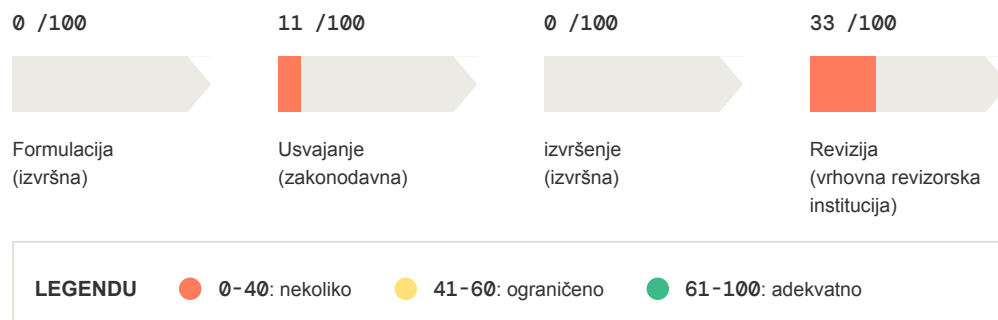
Bosna i Hercegovina ima ocjenu javnog učešća **7** (od 100).

Javno učešće u Bosna i Hercegovina u usporedbi s drugima



Za više informacija, pogledajte [ovdje](#) za inovativne prakse javnog učešća u svijetu.

Opseg mogućnosti za učešće javnosti u budžetskom procesu



Preporuke

Kako bi dalje ojačali javno učešće u budžetskom procesu, Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine također treba dati prioritet sljedećim aktivnostima:

- Pilot mehanizmi za uključivanje javnosti tokom izrade budžeta i praćenje izvršenja budžeta. Osigurajte dostatnu transparentnost pružanjem jasnih informacija o vremenskim okvirima angažmana, formatima, kanalima povratnih informacija i uticaju uključivanja javnosti na donošenje odluka.
- Aktivno se uključiti u ranjive i podzastupljene zajednice, direktno ili putem organizacija civilnog društva koje ih predstavljaju.

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine uspostavila je javne rasprave u vezi sa usvajanjem godišnjeg budžeta, ali bi također trebalo dati prioritet sljedećim aktivnostima:

- Omogućiti bilo kojem članu javnosti ili bilo kojoj organizaciji civilnog društva da prisustvuje raspravama o prijedlogu budžeta prije njegovog usvajanja.
- Omogućiti članovima javnosti ili organizacijama civilnog društva da prisustvuju tokom rasprava o Revizorskom izvještaju.

Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine uspostavio je mehanizme za pomoć javnosti u razvoju svog programa revizije. Trebao bi dati prioritet sljedećim aktivnostima za poboljšanje učešća javnosti u budžetskom procesu:

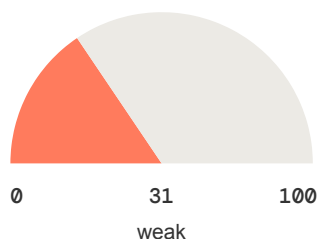
- Uspostaviti formalne mehanizme za doprinos javnosti relevantnim revizorskim istragama.

Nadzor nad budžetom

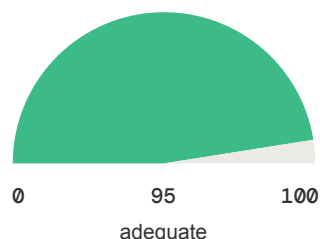
OBS ispituje ulogu koju zakonodavna tijela i vrhovne revizijske institucije (VRI) imaju u budžetskom procesu i obim u kojem osiguravaju nadzor; svaka se zemlja ocjenjuje na skali od 0 do 100 na temelju 18 jednako ponderiranih pokazatelja. Osim toga, istraživanjem se prikupljaju dodatne informacije o nezavisnim fiskalnim institucijama (vidi Okvir).

Zakonodavna vlast i vrhovna revizorska institucija u Bosna i Hercegovina, zajedno pružaju ograničen nadzor tokom budžetskom procesa, sa ukupnom ocjenom nadzora od 52 (od 100). Pojedinačno gledano, obim nadzora svake institucije prikazan je u nastavku:

Zakonodavni nadzor



Revizorski nadzor



LEGENDU ● 0-40: nekoliko ● 41-60: ograničeno ● 61-100: adekvatno

Preporuke

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine pruža slab nadzor tokom faze planiranja budžetskog ciklusa i slab nadzor tokom faze izvršenja. Kako bi se poboljšao nadzor, sljedeće aktivnosti bi trebale biti prioritete:

- Izvršni prijedlog budžeta se treba dostaviti zakonodavcima najmanje dva mjeseca prije početka budžetske godine. Pravodobno podnošenje prijedloga budžeta zakonodavnom tijelu također bi trebalo pridonijeti vraćanju prakse usvajanja prijedloga prije početka budžetske godine (tj. najkasnije do 31. decembra prethodne godine), kako je navedeno u članu 10. Zakona o finansiranju institucija BiH ("Službeni glasnik BiH" br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12, 32/13).
- Zakonodavni odbori bi trebali ispitati Izvršni prijedlog budžeta i objaviti izvještaj sa svojom analizom na internetu.

- Zakonodavno tijelo treba odobriti Izvršni prijedlog budžeta prije početka budžetske godine.
- Zakonodavni odbor bi trebao bi ispitati izvršenje budžeta tokom godine i objaviti izvještaje sa svojim nalazima online.
- U praksi, osigurati konsultacije sa zakonodavnim tijelom prije nego što izvršna vlast premjesti sredstva navedena u usvojenom budžetu između upravnih jedinica ili potroši bilo koji nepredviđeni prihod tokom budžetske godine.

Pojava prakse osnivanja samostalnih fiskalnih institucija

Bosna i Hercegovina nema samostalnu fiskalnu instituciju (SFI). SFI-ji se sve više prepoznaju kao vrijedni nezavisni i nepristrasni pružatelji informacija izvršnoj vlasti i/ili parlamentu tokom budžetskog procesa.

**ovi pokazatelji *nisu* ocijenjeni u Istraživanju otvorenosti budžeta.*

Metodologija

- Samo objavljeni dokumenti i događaji, aktivnosti ili razvoj događaja koji su se dogodili do 31. decembra 2022. su ocijenjeni u OBS-u 2023.
- Istraživanje se temelji na upitniku koji u svakoj zemlji ispunjava nezavisni budžetski stručnjak:
Aleksandra Banović
Fondacija "Centar za zastupanje građanskih interesa" - Fondacija CPI
(Public Interest Advocacy Center)
Put života br. 12; 71 000 Sarajevo; Bosnia and Herzegovina
aleksandra.banovic@cpi.ba; info@cpi.ba
- Kako bi se dodatno ojačalo istraživanje, nacrt upitnika svake zemlje također pregledava anonimni nezavisni stručnjak, a u Bosni i Hercegovini predstavnik Ministarstva finansija i trezora.